

Orta Öğretimdeki Gençlerin Konut Koşulları ve Konutun Gencin Gelişimi Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Housing Conditions of the Youth in Secondary School and Evaluation of the Effects of the House on the Development of Young People

Fatma ARPACI

G.Ü. Meslekî Eğitim Fakültesi, Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara-TÜRKİYE
arpacif@gazi.edu.tr

Ali Fuat ERSOY

G.Ü. Meslekî Eğitim Fakültesi, Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara-TÜRKİYE
fersoy@gazi.edu.tr

ÖZET

Gençlerin konut koşullarının ve konutun gencin gelişimi üzerindeki etkilerinin incelenmesi amacı ile plânlanan araştırma, Ankara'da ikamet eden düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki orta öğretim öğrencisi kız ve erkeklerden oluşan 660 genç üzerinde yürütülmüştür. Verilerin istatistik işlemleri bilgisayarda SPSS 10.0 yazılım programı ile yapılarak, sayısal ve yüzdelerle değerlendirilmiştir. Gençlerin % 53.5'i kız, % 46.5'i ise erkektir. Kardeş sayısı tek çocuk ile 5 çocuk arasında değişmekte olup, büyük çoğunluğunun ailesi çekirdek ailedir (% 88.9). Gençlerin % 69.3'ü apartman konutlarda yaşamaktadır. Birey sayısı oda sayısına bölündüğünde oda başına düşen birey sayısı konutların % 37.3'ünde 1 ve daha az, % 35.9'unda 1.01 – 1.50 ve % 26.8'inde de 1.51 ve daha çok kişidir. Konuttaki yatak odası sayısını belirlemek için birey sayısı yatak odası sayısına bölündüğünde ise konutların % 38.6'sının 1.50 ve daha az, % 44.9'unun 1.51 – 2.00 ve % 16.5'inin de 2.01 ve daha çok yatak odasına sahip olduğu belirlenmiştir. Gençlerin sadece % 45.3'ünün evinde her çocuk için ayrı oda vardır. Odasının, istekleri doğrultusunda düzenlenmiş olması, odası ile ilgili taleplerini ailesine rahatlıkla iletebilmesi, istediği zaman odasını kullanabilmesi ve evde bulunduğu sürede genellikle odasını kullanmasında gencin yaşı, ailedeki birey sayısı, ailenin aylık geliri, konutun tipi, oda başına düşen birey sayısı ve konuttaki yatak odası sayısı etkili olmaktadır ($p < .05$).

Anahtar Sözcükler: Orta öğretim gençliği, konut koşulları

ABSTRACT

This study planned with the purpose of evaluation of the effects of the house on the development of young people were carried out on 660 young people consisting of the girls and boys from low, middle and high socio – economic level residing in Ankara. The statistical data were processed through the SPSS 10.0 software program on computer with their numerical and percentage values tabulated in charts to be evaluated by one way ANOVA. 53,3 % of the youth are females while 46,5 % are males. The number of siblings ranged from a single child to 5 children, most of which were nuclear families (88,9 %). 69,3 % of the youth were ascertained to be living in apartment flats. When the number of individuals was divided into the number of rooms, the number of individuals per room was calculated to be 1 for 37,3 % and less, 1,01 – 1,50 for 35,9 % and 1,51 and more for 26,8. To determine the number of bedrooms in the houses; the number of individuals is divided into the number of beds to yield 1,50 per 38,6 % and less 1,51 – 2,00 per 44,9 and 2,01 and more bedrooms per 16,5 %. There is a separate room for each child for only 45,3 % of the youth. The age of the youth, the number of individuals, monthly income of the family, type of house, number of individuals per room and number of beds in the house turned out to be effective ($p < .05$) and were related to the facts that the rooms are arranged to the individual wishes, using his/her room whenever she/he likes; age of the youth as long as he/she is at home.

Key Words: Youth in secondary schools, housing conditions

1. Giriş

Gençlerin yeterli konut koşullarında yaşaması onların gelişimi üzerinde çok büyük etkiye sahiptir. Bireyin kişiliğinin oluşmasında yaşadığı çevrenin etkisini göz ardı etmemek gerekir. Çocuğun hem iletişim hem de mahremiyet gereksiniminin karşılanması için kendisine ait odası bulunmalı, odasını ve konutu rahatlıkla kullanabilmelidir. Konut fiziksel, sosyal ve mental sağlığı koruyacak bir yaşam alanı olmalıdır. Bir konutun yeterli olabilmesi için onun aile bireylerine yeterli alan sağlayacak genişlikte olması; mahremiyet, emniyet ve konforu sağlaması gerekmektedir. Ailedeki birey sayısı arttıkça konutta ihtiyaç duyulan alan da artacaktır. Aksi hâlde ailede mahremiyet sağlanamayacak ve evdeki işlerin yürütülmesi güçleşecektir.

Konutlar doğal güçlere karşı barınak sağlama ve aile yaşamının odak noktası gibi temel amaçların ötesinde, fiziksel ve sosyal çevreden kaynaklanan sağlık tehlikelerine karşı da korunma sağlar (Kalınkara 1997). Konut yalnızca fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlıkla ilgili olarak önemli olmayıp, aynı zamanda insan varlığının yaşamının tüm aşamaları için önemli etkilere sahiptir (Anderson 1969).

Sağlıklı olmak fiziksel, zihinsel ve toplumsal varlık olarak en iyi koşullarda yaşamak demektir. Bireyin ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olmasında tüm çevre etkin rol oynamaktadır. Konutta bu çevrenin bir parçasıdır ve bireyin sağlığını, yaşam kalitesini ve mutluluğunu etkiler (Işık 1970). Konutun kendisinden başka pek çok faktör içinde yaşayan bireyleri etkilediğinden konutun sağlık üzerindeki etkilerini birbirinden ayırmak güçtür. Genellikle yüksek düzeyde gelir, yüksek düzeyde zekâ ve eğitim, en yüksek düzeyde sağlık bakımı, hastahane hizmetleri, yararlı kişisel sağlık uygulamaları, uygun diş bakımı, sağlığın korunması ve sağlık artışı ile ilgili çok sayıda faktör en iyi koşullardaki konutlarda yaşayan bireylerin özelliklerini işaret etmektedir. Bu durumun tersine sağlığı ve yaşamı tehdit eden faktörler ise kötü konutlarda yaşayan bireylerde bulunma eğilimindedir. Konutla ilgili bu faktörler insan sağlığı ile doğrudan ve dolaylı olarak ilişkilidir (Anderson 1969).

Konut, her zaman güvenli ve koruyucu bir çevrenin sembolü olmuştur. Burası, dışarıdaki olumsuzluklara ve sert iklim koşullarına karşı bireyleri koruyan, sağlıklı büyüme için rahatlık, gizlilik ve güvenliği sağlayan bir yerdir. Konuttaki yangın, yapısal çökme, rutubet, yetersiz sanitasyon, soğuk, kazalar ve elektrik şoku gibi en temel ve en kötü tehlikeleri ortadan kaldırmak için yıllardan beri çok büyük çabalar harcanmaktadır. Günümüzde gelişmiş ülkelerdeki konutların çoğu geleneksel olarak güvenli ve çok yüksek standartlarda inşa edilmektedir. Bununla birlikte gelişmekte olan ülkelerde iyi düzeyde konut yapımını başarmak için çaba harcanmaktadır. Aynı zamanda yeni sorunlar, insan sağlığı ve çevresi için beklenmedik ve büyük tehlikeler ortaya çıkmaktadır (Pearson 1994).

Konut toplumun en küçük parçası olan bireyin toplumsallaşmasının başladığı yerdir. Bu toplumsallaşmanın temeli bireysel deneyimler ve çocuğun yaşamında etkili olan

yetişkinlerin davranışlarından kaynaklanan öğrenmeye dayanır. Yer kimliği, ben kimliğinin gelişmesine ilişkin psikolojik sürecin bir parçası olup, konut yer kimliği tohumlarının ekildiği ilk mekândır (Anon 1996).

Tamamen fiziksel anlamda ele alındığında ergenlik dönemi bir olgu olarak kabul edilebilir. Farklı olan büyüyen gençler bu evreden geçerken farklı kültürlerin ve değişik alt kültürlerin gence yüklediği anlamdaki ve beklentilerdeki değişikliklerdir. Fiziksel gelişim alanında ergenlik dönemi, erinlik öncesi büyüme çabası ile başlamakta ve tam olarak fiziksel olgunluğa erişildiğinde son bulmaktadır. Psikolojik anlamda ise, erinlik ile başlayan zihinsel bir durum, bir tutum ve bir yaşam tarzı anlamına gelmekte ve birey ana baba denetiminden bağımsızlığını kazandığında sona ermektedir (Adams 1995).

Ailenin sosyoekonomik durumu ergen gençlere sağlanan olanakları belirlemektedir. Ailenin kalabalıklığı gencin yatma, uyuma ve çalışma alanlarını etkilemektedir. Gencin kendisine ait olan odası onun içinde yatıp, ders çalışabileceği, müzik dinleyebileceği ve her türlü faaliyetini gerçekleştirebileceği mekândır. Dar gelirlili ailelerde genç odası başka amaçlarla da kullanılmaktadır. Konut aile bireylerinin dinlenme, grup hâlinde yaşama, çalışma ihtiyacını karşılayan ve kişiliklerini ifade edecekleri ortamı sağlayacak bir yer olmalıdır. Rahat ve aile ihtiyaçlarına cevap verebilen konutlarda büyüyen çocuklar mutlu ve topluma uyumlu bireyler, kalabalık ve sağlık koşulları uygun olmayan konutlarda yetişen çocuklar ise uyumsuz bireyler olarak yetişir (Anon 1991).

Ev ortamı ve okul başarısı arasındaki ilişki de unutulmamalıdır. Okul başarısı düzenli çalışma alışkanlıkları gerektirir. Kendilerine ait odaları ya da en azından çalışma köşeleri olmayan çocuklar derse oturma ve yoğunlaşmada güçlük çekerler. Çalışılan odada konuşma sesleri, açık televizyon ve radyo, oyun oynayan kardeşler bulunması gencin dikkatini dağıtabilmektedir. Pek çok ailede yemek masalarının çocuklara ders çalışma masası olarak tahsis edildiği görülebilir. Konutta mekân yetersizliği söz konusu ise çocukların gelişimi olumsuz etkilenecektir.

Ergenlik dönemi oldukça çalkantılı bir dönem olduğu için konutta gençler için hazırlanan sağlıklı bir ortam, onların gelişimlerine çok önemli katkı sağlayacaktır. Bu

dönemdeki yoğun bedensel ve psikolojik değişim ergene büyük bir yük getirmektedir. Özellikle bu dönemde gizlilik ve özerklik ergen için son derece önemlidir. Odasının, masasının dağınkılığı ergenin umurunda değildir. Çünkü onun gündeminde çok daha önemli şeyler vardır. Kızlarda belirginleşen günlük tutma, dış görünümüne aşırı özen ve hassasiyet gösterme, kendini tanıma ve oluşturma yönündeki uğraşlardır. Kesinlikle gizliliğe saygılı olunmalı; günlüğü, çekmecesini karıştırılmamalı ve ayrı bir odası olmalıdır (Şenol 2001).

Konutun insan ihtiyaçlarına göre tasarlanması gerektiği herkes tarafından bilinmekle birlikte, içinde yaşanan konutlar her zaman birey ve aileye uygun olmayabilir. Çocuklar için konut çevresi çocuğun gelişimi ve değişen ihtiyaçlarının farklı aşamalarının farkında olunduğunu yansıtmalıdır. Örneğin üç yaşlarındaki bir çocuğun güvenli alan ihtiyacı onun kazalardan korunmasına yardımcı olurken, ergen için ayrı odanın bulunması onun gizlilik ihtiyacını karşılamasını sağlayacaktır. Konut çocuğun ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte tasarlanmalı, aynı alan hem çoğu kez gürültü yaparak koştuktan hoşlanan çocuk hem de sessizce oturmak isteyen yetişkin için uygun olmalıdır. Konut tasarımı aşamasında inşaatçı – ev ekonomisti – aile iş birliği ailenin ihtiyaçları doğrultusunda konut sahibi olmasına katkıda bulunacaktır (Rodman 1992).

Ergen gençlerin ve küçük çocukların ikamet edilen çevrede tüm zamanlarını geçirdikleri düşünülürse, konut kalitesi ve çocuğun gelişimi arasındaki ilişki daha iyi anlaşılabilir. Gürültü, kalabalıklık ve öğrenme kaynaklarının yoksunluğu çocuğun gelişimini olumsuz olarak etkilemektedir. Çok katlı apartmanlarda yaşayan okul öncesi yaştaki çocuklar kısıtlı oyun oynama olanakları ve konutta izolasyon nedeni ile olumsuz etkilere maruz kalmaktadır (Evans et al. 2001a; Evans et al. 2001b). Özellikle yaşadıkları konut olmak üzere içinde yaşadıkları koşulların çocukların sağlığı üzerinde çok büyük bir etkiye sahip olduğu konusunda genel bir görüş birliği vardır. Yeterli konut, koruyucu bir etkiye sahip olabilir ve hastalıklara karşı hassasiyeti azaltmada önemli olabilir. Memnuniyet verici ve rahat olmayan koşullarda yaşama hem yetişkinler ve hem de ergenler için önemli zorlanmalara neden olacaktır (Hopton and Hunt 1996).

2. Yöntem

Araştırma, gençlerin konut koşullarının ve konutun gencin gelişimi üzerindeki etkilerinin incelenmesi amacı ile plânlanmıştır. Ankara'nın değişik semtlerinde ikamet eden Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzey olarak belirlenen orta öğretim öğrencisi kız ve erkekler arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile çalışma kapsamına alınan 660 genç araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplamada kullanılan anket formu gence ilişkin bilgiler, gencin ailesine ilişkin bilgiler, konut koşulları, genç odası, gencin fiziksel, psikolojik, sosyal gelişimi ile konutun bulunduğu çevreyi içeren konut koşullarının gencin gelişimine etkilerine yönelik açık ve kapalı uçlu 67 sorudan oluşmaktadır. Verilerin istatistik işlemleri bilgisayarda SPSS 10.0 yazılım programı ile yapılarak, sayısal ve yüzdelerle değerlendirilmiştir.

3. Bulgular ve Tartışma

3.1. Gence ilişkin bilgiler

Araştırma kapsamına alınan gençlerin % 33.2'si 14 ve daha küçük yaşta iken, % 32.1'i 15 – 16 yaşlarında ve % 34.7'si de 17 ve daha büyük yaşta iken. Gençlerin yarıdan biraz fazlası (% 53.5) kız olup geriye kalanlar (% 46.5) erkektir.

3.2. Gencin ailesine ilişkin bilgiler

Araştırmaya alınan gençlerin % 18.5'inin annesi 35 ve daha küçük yaşta iken, % 44.1'inin annesi 36 – 40 yaşlarında, % 24.8'inin annesi 41 – 45 yaşlarında ve % 12.6'sının annesi 46 ve daha büyük yaşta iken. Gençlerin annelerinin % 40.3'ü okuryazar veya ilköğretim mezunu olup, % 15.5'i ortaokul, % 28.0'i lise ve dengi okul, % 16.2'si de yükseköğretim mezunudur. Annelerin büyük çoğunluğu (% 74.8) ev kadını iken, % 7.1'i eğitimci, % 2.6'sı sağlık elemanıdır. Gençlerin % 18.5'inin babası 40 ve daha küçük yaşta iken, % 40.5'inin babası 41 – 45 yaşlarında, % 20.9'unun babası 46 – 50

yaşlarında ve % 10.0'unun babası da 51 ve daha büyük yaşta. Babaların % 22.1'i okuryazar veya ilköğretim mezunu olup, % 15.6'sı ortaokul, % 32.6'sı lise ve dengi okul ve % 29.7'si de yüksekokul mezunudur. Babaların % 32.7'si teknik eleman olup, bunu serbest meslek (% 27.0), diğer alanlarda teknik eleman (% 26.4), eğitimci (% 7.0) ve sağlık elemanı (% 7.0) izlemektedir. Gençlerin % 12.0'sinin anne ve babası 15 yıl ve daha kısa süreden beri evli iken, yarıdan biraz fazlasının (% 51.8) anne ve babası 16 – 20 yıldan beri evli, % 25.3'ünün anne ve babası 21 – 25 yıldan beri evli ve geriye kalan % 10.9'unun anne ve babası da 26 yıl ve daha uzun süreden beri evlidir.

Araştırmaya alınan gençlerin kardeş sayısı tek çocuk ile 5 çocuk arasında değişmekte olup, büyük çoğunluğunun ailesi çekirdek ailedir (% 88.9) ve ailede anne, baba ve kardeşlerden başka kimse kalmamaktadır. Ailesinde anne, baba ve kardeşler dışında başka kimse kalanların (n = 73) yarıdan biraz fazlasında (% 56.2) büyük anne, % 11.0'inde büyük baba, % 11.0'inde büyük anne ve büyük baba birlikte, % 5.5'inde amca, % 5.5'inde yenge, % 2.7'sinde dayı ve % 2.7'sinde de kuzen aile ile birlikte yaşamaktadır. Gençlerin % 9.5'inin ailesi üç kişilik aile iken, % 48.6'sı dört kişilik, % 27.7'si beş kişilik ve % 14.1'i de altı ve daha çok kişiden oluşan ailedir. Ailedeki birey sayısı ise 3 ile 8 kişi arasında değişmekte olup, ortalama olarak 4.4 ± 9784 kişidir. Gençlerin % 23.2'sinin ailesinin aylık geliri 300 milyon TL ve daha az iken, % 17.0'sinin aylık geliri 301 – 450 milyon TL, % 19.5'inin aylık geliri 451 – 600 milyon TL, % 10.6'sının aylık geliri 601 – 750 milyon TL ve % 29.7'sinin aylık geliri de 751 milyon TL ve daha fazladır. Ailelerin aylık geliri 100 milyon TL ile 1 milyar TL arasında değişmekte olup ortalama olarak 684.50 ± 24.36 milyon TL'dir. Gençlerin büyük çoğunluğunun (% 74.2) ailesinin en uzun süre yaşadığı yer büyük il olup, bunu il (% 18.9), kasaba (% 4.4) ve köy (% 2.5) izlemektedir.

3.3. Konut koşulları

Araştırma kapsamına alınan gençlerin yarıdan fazlası (% 69.3) apartman konutlarda yaşarken, % 14.8'i gecekondularda, % 11.1'i tek katlı / müstakil konutlarda ve % 4.8'i de dubleks konutlarda yaşamaktadır. İkamet edilen konutların % 46.6'sı dört odalı, %

41.4'ü üç odalı, % 6.4'ü beş odalı ve % 5.6'sı da iki odalıdır (mutfak hariç). Birey sayısı oda sayısına bölüldüğünde, oda başına düşen birey sayısı konutların % 37.3'ünde 1 ve daha az, % 35.9'unda 1.01 – 1.50 ve % 26.8'inde de 1.51 ve daha çok kişidir. Oda başına 1.50'den çok kimsenin düşmesi kalabalıklığın en önemli göstergesidir. Üç kişilik bir aile için en azından 2 oda olmalıdır (Anderson 1969).

Konuttaki yatak odası sayısını belirlemek için birey sayısı yatak odası sayısına bölüldüğünde ise konutların % 38.6'sının 1.50 ve daha az, % 44.9'unun 1.51 – 2.00 ve % 16.5'inin de 2.01 ve daha çok yatak odasına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu durumda, araştırma kapsamına alınan konutların yarıdan çoğunun (% 61.4) aşırı kalabalık olduğu görülmektedir. Aşırı kalabalıklık, hastalıkların yayılmasına izin verir ve gençlerde ahlâkî çöküşe neden olur. Gizlilik aile yaşamının çok önemli bir özelliğidir. Diğerlerinin gürültüsü dışında kalmayı ve hane halkının kendi alanına girenleri kontrol edebilmelerini içine alır. Bununla birlikte çok fazla gizlilik de arzu edilmez. Çok fazla gizlilik izolasyon ve yalnızlık duygusuna neden olabilir (Ineichen 1993).

Tokyürek' in (1987), lise ikinci sınıf öğrencilerinin konut durumu, bunun sağlık ve başarı durumuna etkisini incelemek amacı ile yaptığı çalışmada; evin kalabalıklığı, öğrencilerin kendilerine ait olan odayı paylaşma durumu ile okuldaki başarı durumu arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin sağlık durumu ile okuldaki başarısı arasındaki ilişki ise istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur.

Gençlerin yarıdan çoğunun ailesinde aile bireylerinin konutta en çok kullandıkları mekân salon (% 52.7) olup, oturma odası (% 41.8), mutfak (% 4.7) ve yatak odaları da (% 0.8) kullanılmaktadır. Konutların % 37.0'si sobalı iken, % 35.0'i kat kaloriferi ve geriye kalan % 28.0'i de merkezî sistemle ısıtılmaktadır. Araştırmaya alınan gençlerin büyük çoğunluğunun ailesi ev sahibi (% 72.1) iken % 27.9'u kiracıdır. Gençlerin % 42.3'ünün ailesi mevcut konutta 5 yıl ve daha kısa süreden beri oturuyor iken, % 31.1'i 6 – 10 yıldan beri, % 16.4'ü 11 – 15 yıldan beri ve % 10.3'ü de 16 yıl ve daha uzun süreden beri oturmaktadır. Mevcut konutta oturma süresi 1 yıl ile 30 yıl arasında değişmekte olup, ortalama olarak 8.1 ± 5.64 yıldır.

3.4. Genç odası

Araştırma kapsamına alınan gençlerin sadece % 45.3'ünün evinde her çocuk için ayrı oda vardır. Konutta her çocuk için ayrı oda bulunmayanların (n = 361) % 44.9'u odasını erkek kardeşi ile paylaşıırken, % 33.5'i kız kardeşi ile odasını paylaşmakta, % 18.3'ünde kardeşlerin tümü aynı odayı paylaşmakta ve genç odaları kardeş + büyük anne + büyük baba (% 1.9), büyük anne (% 1.1), büyük baba (% 0.3) ile paylaşılmaktadır. Aralarında fazla yaş farkı bulunan ve farklı cinsiyetteki bireylerin aynı odayı paylaşması ruh sağlığı ve psikolojik gelişim açısından uygun olmadığı gibi gencin gizliliğine / mahremiyetine de zarar verebilir.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, tarafından yapılan Türk ailesinde adölesanların sorunları konulu araştırmada (1997), adölesanların konut ile ilgili sorunları başlığı altında elde ettiği bulgulara göre ergenlerin büyük bir bölümü mülkiyeti ailelerine ait konutlarda yaşamaktadır. Ergenlerin hâlen ailesi ile birlikte ikamet ettiği konutlar ortalama 3.5 odalı olup, ergenlerin çoğunluğunun konutta ayrı odası yoktur. Konutta ayrı oda sahibi olanların oranı erkek ergenler arasında kız ergenlere göre daha yüksektir. Ergenin ailesinin sosyoekonomik düzeyi yükseldikçe ayrı odaya sahip olma oranı da yükselmektedir. Ayrı bir odası olmayan adölesanların çoğunluğu, odasını kız ve erkek kardeşleri ile paylaşmaktadır. Kız adölesanların büyük bir bölümü odalarını kız kardeşleri ile, erkek ergenlerin büyük bölümü ise erkek kardeşleri ile paylaşmaktadır.

Gençlerin yarısından fazlası (% 65.8) odasının kendi istekleri doğrultusunda düzenlendiğini ifade ederken, geriye kalanlar (% 34.2) odasının istekleri doğrultusunda düzenlenmediğini belirtmişlerdir. Genç odasının uygunluğuna ilişkin bilgiler Çizelge-1' de gösterilmiştir.

Araştırmaya alınan gençlerin büyük çoğunluğu (% 83.9) odasını istediği zaman kullanabildiğini ifade ederken, % 43.5'i evde bulunduğu sürede genellikle odasını kullanmaktadır. Kendi odasında ders çalışmayan genç oranı ise oldukça düşüktür (% 6.2). Gençlerin % 57.1'i odasında eşyalarını rahatlıkla depolayabilirken, % 42.9'u bazen ya da hiçbir zaman depolayamamakta ve % 9.1'i de odası ile ilgili taleplerini ailesine

hiçbir zaman rahatlıkla iletememektedir (Çizelge-1). Odası ile ilgili taleplerini ailesine her zaman ya da bazen iletebilen gençlerin (n = 600) % 43.3'ünün talepleri her zaman, % 50.5'ünün bazen karşılanmakta ve % 6.3'ünün talepleri ise ailesi tarafından hiçbir zaman karşılanamamaktadır. Odası ile ilgili talepleri ailesi tarafından karşılanamayan gençlerin (n = 38) çoğunluğunun (% 78.9) talepleri ekonomik nedenlerle karşılanmıyor iken, % 21.1'i ise bu taleplerin aile tarafından gereksiz görülmesi nedeni ile karşılanamamaktadır.

Çizelge-1. Genç Odasının Uygunluğu

N = 660

Genç Odası	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Odasını istediği zaman kullanabilme	554	83.9	75	11.4	31	4.7
Evde bulunduğu sürede genellikle odasını kullanma	287	43.5	241	36.5	132	20.0
Odasında ders çalışabilme	494	74.9	125	18.9	41	6.2
Odasında eşyalarını rahatlıkla depolayabilme	377	57.1	200	30.3	83	12.6
Odası ile ilgili taleplerini ailesine rahatlıkla iletebilme	460	69.7	140	21.2	60	9.1

Gencin odası ile cinsiyeti, yaşı, ailedeki birey sayısı, ailenin aylık geliri, konutun tipi, oda başına düşen birey sayısı ile konuttaki yatak odası sayısı değişkenleri etki açısından da incelenmiştir. Gencin odasının onun istekleri doğrultusunda düzenlenmiş olması, odasında eşyalarını rahatlıkla depolayabilmesi, odasında ders çalışabilmesi, istediği zaman odasını kullanabilmesi ve evde bulunduğu sürede genellikle odasını kullanmasında gencin cinsiyeti ($p < .05$) etkili olmaktadır. Odasının istekleri doğrultusunda düzenlenmiş olması, odası ile ilgili taleplerini ailesine rahatlıkla iletebilmesi, istediği zaman odasını kullanabilmesi ve evde bulunduğu sürede genellikle odasını kullanmasında gencin yaşı, ailedeki birey sayısı, ailenin aylık geliri, konutun tipi, oda başına düşen birey sayısı ve konuttaki yatak odası sayısı etkili olmaktadır ($p < .05$).

3.5. Konut koşullarının gencin gelişimine etkileri

3.5.1. Fiziksel gelişim

Araştırmaya alınan gençlerin büyük çoğunluğu (% 97.6) odasını temiz ve sağlıklı bulmaktadır. Gençlerin % 29.4'ü odasının büyüklüğünün kendisi için yeterli olmadığını belirtirken, % 87.9'u odasının yeterince gün ışığı aldığını, % 84.8'i odasının yeterince ısındığını, % 87.9'u odasında düşme vb. kazalara neden olabilecek engellerin bulunmadığını ve % 91.8'i de odasındaki yatağının büyüklüğünün kendisi için uygun olduğunu ifade etmektedir. Gençlerin % 19.4'ünün odasında kendisine ait bir çalışma masası bulunmamaktadır (Çizelge-2). Kendisine ait bir çalışma masası bulunanların (n = 532) büyük çoğunluğu (% 92.5) çalışma masasını rahatlıkla kullanabilirken, % 7.5'i rahatlıkla kullanamamaktadır. Çalışma masasını rahatlıkla kullanamayan gençlerin (n = 40) % 52.5'i ders çalışırken masada başka işler de yapılabildiği için masayı rahatlıkla kullanamadığını, % 47.5'i ise masa uygun büyüklükte olmadığı için rahatlıkla kullanamadığını belirtmektedir.

Çizelge-2. Gencin Fiziksel Gelişimi Açısından Konutun Koşulları N = 660

Fiziksel Gelişim	Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%
Odasının temiz ve sağlıklı olması	644	97.6	16	2.4
Odasının büyüklüğünün yeterli olması	466	70.6	194	29.4
Odasının yeterince gün ışığı alması	580	87.9	80	12.1
Odasının yeterince ısınması	560	84.8	100	15.2
Odasında düşme vb. kazalara neden olabilecek engellerin olmaması	580	87.9	80	12.1
Yatağının büyüklüğünün uygun olması	606	91.8	54	8.2
Odasında kendisine ait çalışma masasının bulunması	532	80.6	128	19.4

Gencin fiziksel gelişimi açısından konut koşulları ile yaşı, ailedeki birey sayısı, ailenin aylık geliri, konutun tipi, oda başına düşen birey sayısı ve konuttaki yatak odası sayısı değişkenleri etki açısından incelenmiştir. Odasının büyüklüğünün onun için yeterli olması, temiz ve sağlıklı olması, yeterince ısınması, düşme vb. kazalara neden olabilecek herhangi bir engel olmaması ve odasındaki yatağının büyüklüğünün onun için uygun olması gencin yaşından etkilenmemekte iken ($p > .05$), odasının yeterince

gün ışığı alması ve odasında kendisine ait bir çalışma masasının olması gencin yaşından etkilenmektedir ($p < .05$). Odasının yeterince gün ışığı alması ailedeki birey sayısından etkilenmemekte iken ($p > .05$), odasının büyüklüğünün onun için yeterli olması, temiz ve sağlıklı olması, yeterince gün ışığı alması, düşme vb. kazalara neden olabilecek herhangi bir engel olmaması, odasındaki yatağının büyüklüğünün onun için uygun olması ve kendisine ait çalışma masasının bulunması ailedeki birey sayısı, ailenin aylık geliri, konutun tipi, oda başına düşen birey sayısı ve konuttaki yatak odası sayısından etkilenmektedir ($p < .05$).

3.5.2. Psikolojik gelişim

Gençlerin büyük çoğunluğu (% 80.3) odasını severek ve zevkle kullanabildiğini ifade ederken, geriye kalanlar (% 19.7) odasını severek ve zevkle kullanamadığını belirtmektedir. Gençlerin % 85.2'si odasında mutlu ve odasından memnundur. Odasında mutlu ve odasından memnun olmayanların ($n = 98$) yarısından fazlası (% 56.1) odasını bir başkası ile paylaştığı için odasında mutlu ve memnun olamamakta iken, % 21.4'ü odasının küçük olduğunu, % 14.3'ü odasının dekorasyonunu beğenmediğini, % 8.2'si ise odasında istediği faaliyetleri yapmasına izin verilmediği için odasında mutlu ve odasından memnun olamamaktadır. Gencin psikolojik gelişimi açısından konut koşullarına ilişkin bilgilerin dağılımı Çizelge-3'te verilmiştir.

Çizelge-3'te de görüldüğü gibi gençlerin büyük çoğunluğu (% 70.3) aile içi etkileşimin konutta her zaman sağlanabildiğini ifade ederken, % 27.1'i bazen ve % 2.6'sı da hiçbir zaman sağlanamadığını belirtmektedir. Gençlerin % 21.6'sı bazen ve % 10.2'si de hiçbir zaman konutta ailesi ile istediği kadar zaman geçirememekte ve % 11.2'si her zaman ve % 41.2'si de bazen konutta / odasında yalnızlık hissedip sıkılmaktadır. Gençlerin % 29.5'i bazen ya da hiçbir zaman odasında istediği kadar zaman geçiremediğini ve % 37.7'si bazen ya da hiçbir zaman odasında istediği kadar yalnız kalamadığını belirtirken, % 18.8'i bazen odasında kendisini güven içinde hissetmediğini ifade etmiştir.

Çizelge-3. Gencin Psikolojik Gelişimi Açısından Konut Koşulları

N = 660

Psikolojik Gelişim	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Konutta aile içi etkileşimin sağlanabilmesi	464	70.3	179	27.1	17	2.6
Konutta ailesi ile istediği kadar zaman geçirebilme	450	68.2	143	21.6	67	10.2
Konutta / odasında yalnızlık hissedip sıkılma	74	11.2	272	41.2	314	47.6
Odasında istediği kadar zaman geçirebilme	467	70.8	152	23.0	41	6.2
Odasında istediği kadar yalnız kalabilmesi	411	62.3	175	26.5	74	11.2
Odasında kendisini güven içinde hissedebilme	524	79.4	124	18.8	12	1.8

Gencin psikolojik gelişimi açısından konut koşulları ile yaşı, ailedeki birey sayısı, ailenin aylık geliri, konuttaki yatak odası sayısı ve oda başına düşen birey sayısı değişkenleri etki açısından incelenmiştir. Gencin odasını severek ve zevkle kullanabilmesi, odasında mutlu ve odasından memnun olması, odasında kendisini güven içinde hissedebilmesi, odasında istediği kadar zaman geçirebilmesi, konutta ailesi ile birlikte istediği kadar zaman geçirebilmesi, konutta aile içi etkileşimin sağlanabilmesi, odasında istediği kadar yalnız kalabilmesi ve konutta ya da odasında kendisini yalnız hissedip sıkılması gencin yaşı, ailedeki birey sayısı, ailenin aylık geliri ve konuttaki yatak odası sayısından etkilenirken ($p < .05$), odasında kendisini güven içinde hissedebilmesi oda başına düşen birey sayısından etkilenmemektedir ($p > .05$).

3.5.3. Sosyal gelişim

Gencin sosyal gelişimi açısından konut koşullarına ilişkin bilgilerin dağılımı Çizelge-4'te verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan gençlerin yaklaşık olarak yarısı (% 48.5) bazen ya da hiçbir zaman odasında hobilerini gerçekleştirememekte, % 33.5'i odasına istediği zaman arkadaşlarını kabul edememekte ve % 31.9'u da odasında ders çalışma dışında kitap okuyamamaktadır. Gençlerin % 40.5'i diğer aile üyelerini rahatsız etmeden, odasında gürültülü faaliyetleri her zaman gerçekleştirebilirken, % 21.4'ü konutta hiçbir zaman ailesi ile birlikte sosyal faaliyetlere katılamamaktadır (Çizelge-4).

Çizelge-4. Gencin Sosyal Gelişimi Açısından Konut Koşulları

N = 660

Sosyal Gelişim	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Odasında hobilerini gerçekleştirebilme	340	51.5	233	35.3	87	13.2
Odasına istediği zaman arkadaşlarını kabul edebilme	439	66.5	158	24.0	63	9.5
Odasında ders çalışma dışında kitap okuyabilme	449	68.1	131	19.8	80	12.1
Diğer aile üyelerini rahatsız etmeden odasında gürültülü faaliyetleri gerçekleştirebilme	267	40.5	235	35.6	158	23.9
Konutta ailesi ile birlikte sosyal faaliyetlere katılabilme	225	34.1	294	44.5	141	21.4

Gencin sosyal gelişimi açısından konut koşulları ile yaşı, cinsiyeti, ailenin aylık geliri, ailedeki birey sayısı, konutun tipi, oda başına düşen birey sayısı ve konuttaki yatak odası sayısı değişkenleri etki açısından incelenmiştir. Gencin odasında hobilerini gerçekleştirebilmesi, odasına istediği zaman arkadaşlarını kabul edebilmesi, odasında ders çalışma dışında kitap okuyabilmesi, diğer aile üyelerini rahatsız etmeden gürültülü faaliyetleri odasında gerçekleştirebilmesi ve konutta ailesi ile birlikte sosyal faaliyetlere katılabilmesi ailenin aylık geliri, konutun tipi ve oda başına düşen birey sayısından etkilenirken ($p < .05$), odasında hobilerini gerçekleştirebilmesi gencin yaşı ve cinsiyetinden ($p > .05$), konutta ailesi ile birlikte sosyal faaliyetlere katılabilmesi ise ailedeki birey sayısı ve konuttaki yatak odası sayısından etkilenmemektedir ($p > .05$).

3.5.4. Çevre

Çizelge-5' te de görüldüğü gibi araştırmaya alınan gençlerin % 65.3'ü konutun dışında / bahçesinde oyun oynayabilmektedir. Konutun dışında / bahçesinde oyun oynayamayan gençlerin ($n = 229$) yarısından fazlası (% 62.5) konutun bahçesi ve konut çevresinde alan bulunmadığı için oyun oynayamıyor iken, % 25.3'üne ergenlik döneminde konut bahçesi / çevresinde ailesi tarafından oyun oynamasına izin verilmemekte, % 11.4'ü ders çalışmaktan oyun oynamaya zaman ayıramamakta ve % 0.8'i ise komşular izin vermediği için konut dışında / bahçesinde oyun oynayamamaktadır. Gençlerin % 41.1'inin çevresinde uygun oyun alanlarını bulunmamakta, % 37.6'sının konutu okuluna yakın mesafede iken, yarısından çoğunun (% 62.4) okulu evine uzak mesafede ve

% 37.7'si eğlence merkezlerine rahatlıkla ulaşamamaktadır. Gençlerin büyük çoğunluğunun çevrede istediği sayıda arkadaşı bulunmakta (% 76.4) ve konut çevredeki diğer insanlarla iletişim kurmaya olanak sağlamaktadır (% 85.8).

Çizelge-5. Konutun bulunduğu Çevrenin Durumu

N = 660

Çevre	Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%
Konutun dışında / bahçesinde oyun oynayabilme	431	65.3	229	34.7
Çevrede uygun oyun alanlarının bulunması	389	58.9	271	41.1
Konutun okula yakın mesafede olması	248	37.6	412	62.4
Eğlence merkezlerine rahatlıkla ulaşabilme	411	62.3	249	37.7
Çevrede istediği sayıda arkadaş bulunması	504	76.4	156	23.6
Konutun çevredeki insanlarla iletişim kurmaya olanak sağlaması	566	85.8	94	14.2

Gencin konutun dışında / bahçesinde oyun oynayabilmesi, çevrede uygun oyun alanlarının bulunması, konutun okula yakın olması, eğlence merkezlerine rahatlıkla ulaşabilmesi, çevrede istediği sayıda arkadaşının bulunması ve konutun çevredeki insanlarla iletişim kurmaya olanak sağlaması ailenin aylık gelirinden etkilenirken ($p < .05$), çevrede istediği sayıda arkadaşının bulunması ve konutun çevredeki insanlarla iletişim kurmaya olanak sağlaması gencin yaşı ve ailedeki birey sayısından ($p > .05$), konutun çevredeki insanlarla iletişim kurmaya olanak sağlaması ise gencin cinsiyeti ve konutun tipinden etkilenmemektedir ($p > .05$).

4. Sonuç ve Öneriler

Bu sonuçlara göre, gençlerin büyük çoğunluğunun ailesinin çekirdek aile olduğu görülmektedir. Ailesinde anne, baba ve kardeşler dışında kalan kimseler ise büyük anne, büyük baba, amca, yenge, dayı ve kuzendir. Gençler genellikle apartman konutlarda yaşamaktadır ve bu konutlar kalabalıktır. Araştırma kapsamına alınan gençlerin sadece yaklaşık olarak yarısının evinde her çocuk için ayrı oda vardır. Konutta her çocuk için ayrı oda bulunmayanlar odasını bir kardeşiyle paylaşmakta veya kardeşlerin tümü aynı

odayı paylaşmakta ve genç odaları kardeş + büyük anne + büyük baba ya da büyük anne, büyük babadan birisi ile paylaşılmaktadır. Aynı cinsiyette de olsalar aralarında fazla yaş farkı bulunan ve farklı cinsiyetteki bireylerin aynı odayı paylaşması ruh sağlığı ve psikolojik gelişim açısından uygun olmadığı gibi gencin gizliliğine / mahremiyetine de zarar verebilir. Bu nedenle ayrı oda önerilmektedir.

Gençlerin odası ile ilgili talepleri genellikle ailesi tarafından karşılanmaktadır. Odası ile ilgili talepleri ailesi tarafından karşılanamayanların talepleri ya ekonomik nedenlerle ya da bu taleplerin aile tarafından gereksiz görülmesi nedeni ile karşılanamamaktadır. Odasının istekleri doğrultusunda düzenlenmiş olması, odası ile ilgili taleplerini ailesine rahatlıkla iletebilmesi, istediği zaman odasını kullanabilmesi ve evde bulunduğu sürede genellikle odasını kullanmasında gencin yaşı, ailedeki birey sayısı, ailenin aylık geliri, konutun tipi, oda başına düşen birey sayısı ve konuttaki yatak odası sayısı etkili olmaktadır. Gencin odasını severek ve zevkle kullanabilmesi, odasında mutlu ve odasından memnun olması, odasında kendisini güven içinde hissedebilmesi, odasında istediği kadar zaman geçirebilmesi, konutta ailesi ile birlikte zaman geçirebilmesi, konutta aile içi etkileşimin sağlanabilmesi, odasında istediği kadar yalnız kalabilmesi ve konutta ya da odasında kendisini yalnız hissetmesi gencin yaşı, ailedeki birey sayısı, ailenin aylık geliri ve konuttaki yatak odası sayısından etkilenirken; odasında hobilerini gerçekleştirebilmesi, odasına istediği zaman arkadaşlarını kabul edebilmesi, odasında ders çalışma dışında kitap okuyabilmesi, diğer aile üyelerini rahatsız etmeden gürültülü faaliyetleri odasında gerçekleştirebilmesi ve konutta ailesi ile birlikte sosyal faaliyetlere katılabilmesi ailenin aylık geliri, konutun tipi ve oda başına düşen birey sayısından etkilenmektedir. Gencin fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişiminin onun yaşına ve özelliğine uygun olabilmesi için gelişimi etkileyen faktörlerin ve ihtiyaçlarının dikkate alınarak konutta uygun oda plânlaması önerilebilir. Ayrıca odasını istediği gibi kullanma rahatlığının sağlanması gerekir.

Kaynaklar

- Adams, J.F. (1995). Ergenliği Anlamak. Yayına Hazırlayan: Bekir Onur. İmge Kitapevi. Ankara.
- Anon, (1991). Aile Yazıları 6. Nüfus ve Aile Plânlaması. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları. Ankara.
- Anon, (1996). Toplu Konutlarda Nitelik Sorunu. T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Yayınları. Ankara.
- Anon, (1997). Türk Ailesinde Adölesanların Sorunları. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları. Ankara.
- Anderson, C. L., (1969). Community Health. Third Printing. Mosby Company. London.
- Evans, G.W., Saegert, S. and Harris, R. (2001a). Residential Density and Psychological Health Among Children in Low-Income Families. *Environment and Behavior*. 33(2):165-180.
- Evans, G.W., Saltzman, H. and Cooperman, J.L. (2001b). Housing Quality and Children's Socioemotional Health. *Environment and Behavior*. 33 (3): 389 – 399.
- Hopton, J. and Hunt, S. (1996). The Health Effects of Improvements to Housing: A Longitudinal Study. *Housing Studies*. 11(2): 271 – 286.
- Ineichen, B. (1993). Homes and Health. How Housing and Health Interact. First Edition. Chapman and Hall. London.
- Işık, K. (1970). Kırıkkale Makine Kimya Endüstrisi Kurumunda Çalışan İşçilerin Konut Durumu, Bunun Sağlık ve İşe Devama Etkisi. T.C. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi. Ev İdaresi ve Aile Ekonomisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Kalınkara, V. (1997). Konutlarda İç Ortam Kirleticilerinin İnsan Sağlığına Etkileri. *Standart*. 427: 104 – 109.
- Pearson, D., (1994). The Naturel House Book: Creating A Healthy, Harmonious and Ecologically Sound Home. Conran Octopus Lmt. London.
- Rodman, N. (1992). Children's Housing: The Need for Communication. *Journal of Home Economics*. 84 (4): 22 – 26.
- Şenol, S. (2001). Ergenlik Dönemi. *Tüketici Bülteni*. 13 (154): 4 – 5.
- Tokyürek, Ş. (1987). Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Konut Durumu, Bunun Sağlık ve Başarı Durumuna Etkisi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Ekonomisi ve Beslenme Bölümü Bilim Uzmanlığı Tezi. Ankara